

SANJA POLHEK

Sanja polh v duplini stare bukve,
da pomlad že zunaj hodi zlata,
da so zacingljali beli zvončki,
da se v sončku koplje mlada trata.

Je zasanjal striček polhek, deca,
da že po zeleni bukvi pleza,
ali se vam moti ta zaspanec,
če po sončku nosek svoj že steza.

Ha, seveda, še o sočni hruški sniva —
kdo bi mislil, deca, primaruha,
da obidejo skomine take
v mrzli zimi spečega lenuha.

Manko Golar

Aleksander Peterca

»Rus, jedu!«

Jesen je bila mila in topla. Šel sem z Roga proti Sveti Ani. Kočevski gozdovi so žareli v rdeči luči, ki je na obzorju prešla v višnjevkast pas in se nevidno prelila v modro nebo. Tam, kjer se pričinja steza strmo dvigati proti Slemenu, sem prehitel dečka, ki je ravno šoli dorasel. Šel je z nahrbtnikom v Kočevje. Skupaj sva naskočila vzpon. Preoster breg nama ni dovolil, da bi s kramljanjem krajšala pot. A čudno se mi je zdelo. Proti vrhu Slemena je dečko začel pobirati suhe veje. Imel jih je že polno naročje. Ko prideva na vrh, zajame globoko sapo, se oddahne in z neko meni nepoznano pobožnostjo položi suhljad na kup suhega vejevja.

»Kaj si že vse to ti skupaj znosil? Zakaj pa nosiš v breg, saj je tu dovolj suhljadi«, sem ga vprašal. Deček je sedel kraj grmade in me pogledal začudeno, skoraj očitajoče. Začel je pripovedovati.

★

»Veste, sam ne pomnim, oče pa so že večkrat pripovedovali. Ko je bila še vojna, je v našo vaš prišel vojni ujetnik. Rus. Dobil ga je vaški župan. Tisti Rus je moral delati vsak dan pri drugi hiši. Kjer je delal, tam bi moral

dobiti tudi jesti. Pa je bilo vedno takole: ko je prišel zvečer s polja truden domov, so ga brž poslali brez jedače k drugi hiši. Rus je bil lačen in je prosil: »Jedu, jedu«. Kočevarji pa ga niso hoteli razumeti. Le otroci so si zapomnili besede in ga ob vsaki priliki dražili: »Rus, Rus, jedu, jedu!« On pa je vse mirno prenašal. Vedno je odgovarjal le: »Harašo!«

Bilo je menda ravno na Svečnico leta 1916., ko je bila pri nas mrzla zima in globok sneg. Rus je šel po vodo in razbijal led. Otroci, ki so se drsali, so začeli kričati: »Rus! Jedu! Rus! Jedu!« Rus pa ni hotel niti slišati in tudi odgovarjal ni: »Harašo!« Otroci so se ujezili in so ga začeli obmetavati s snegom in ledom. Kos ledu ga je zadel na sence, da je začel krvaveti. Zdaj mu je zmanjkalo potrpljenja in premikastil je prvega otroka, ki mu je prišel v roke. Takoj pa so iz vseh hiš prileteli Kočevarji in ga začeli obdelavati s palicami. Nazadnje je še vaški župan priletel z vilami. Rus je moral bežati. Nihče ga ni več videl živega.

Na pomlad, ko je zima popustila in je jug talil sneg, so orožniki našli tu, kjer je zdaj grmada, zmraznjena moža. Bil je Rus-jedu. Oče je pravil, da je revež na poti zašel in hodil vedno v istem krogu po svoji gazi. Po vojni so slovenski otroci, ki so hodili preko Slemena, tu sem polagali cvetje. Ko je bil že velik kup, ga je nekdo zažgal.

Od takrat mu vsi prinašamo suhljad in na Svečnico mu zakurimo grmado — v spomin.«

Čudno težko mi je bilo v duši, ko sem se ločil od dečka, ki je znal tako prepričevalno pripovedovati. Nekaj mesecev pozneje, ravno na Svečnico zvečer, sem se zagledal v vrh Slemena. Je resnična zgodba? Mar bo res nocoj gorel kres v spomin na nesrečnega ruskega vojnega ujetnika?

Mrak se je zgostil, da sem jedva razločeval posamezne hribe. Zdajci se je na vrhu Slemena prižgala rumena lučka, gorela je z vedno bolj krvavim plamenom.

Z vseh strani so gledali ljudje ta ogenj in sklepali roke: »Rus - jedu! Večnaja pamjat!«

Kočevski gozdovi so ječali v burji in mrazu ter zateglo odgovarjali: »Harašoo! Harašooo!«

Začarani pustni krofi

Zgodba v podobcah

